

Paper type: Research Article

(Selected article of the 3rd International and 21st National Accounting Conference of Iran)

Financial Resilience Model in the Hotel Industry to Predict Financial Distress

Seyyedeh Maryam Abolhasani Komleh^{1*}, Mohammad Hassan Gholizadeh², Mehdi Meshki Miavaghi³

Received: 2023/10/12

Accepted: 2023/12/26

Abstract

Recently, Covid-19 crisis has faced the hotel industry with many financial risks, which has led to the closure of some hotels and the unemployment of their employees due to the lack of income. Therefore, the financial resilience of hotel industry was taken into account to predict financial distress. In this research, a financial resilience model of the hotel industry was presented in order to predict financial distress with a quantitative approach (structural equation modeling). After reviewing the research background, the attitude of hotel managers was examined through a researcher-made questionnaire. The participants were selected from 135 hotels in Tehran in the spring of 2023. The research method was descriptive-correlational. In order to analyze the data, structural equation modeling was used. The results showed that the intervening factor “environmental protection” did not have much effect on the financial resilience of the hotel industry in predicting financial distress. Therefore, the hotel industry can provide the basis for financial resilience through the use of identified strategies to predict financial distress so that this industry can become financially resilient and continue to exist in crisis conditions.

Keywords: Financial resilience, Financial distress, Covid-19 crisis, Tourism industry, Hotel industry, Structural equation modeling.

10.71600/jacgr.2024.1190517

How to cite this article: Abolhasani Komleh, S; Gholizadeh, M.H; Meshki Miavaghi, M. (2024). Financial Resilience Model in the Hotel Industry to Predict Financial Distress. *Accounting and Corporate Governance Researches*, 3(8),73 -89. (In Persian)

1. PhD in Financial Engineering, Department of Management, Rasht branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

*Corresponding Author: maryam.abolhassani@gmail.com

2. Associate Prof, Department of Management, University of Guilan, Rasht, Iran.

3. Associate Prof, Department of Finance, Payame Noor University, Tehran, Iran.

نوع مقاله: پژوهشی

(مقاله منتخب سومین همایش بین المللی و بیست و یکمین همایش ملی حسابداری ایران)

ارائه الگوی تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری جهت پیش بینی درماندگی مالی

سیده مریم ابوالحسنی کومله^{۱*}، محمدحسن قلی‌زاده^۲، مهدی مشکی میاوقی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۰۵

چکیده

اخیرا بحران کووید-۱۹، صنعت هتلداری را با مخاطرات مالی زیادی مواجه نموده است، به گونه‌ای که به دلیل عدم کسب درآمد، منجر به تعطیلی برخی هتل‌ها و بیکاری کارکنان آنها شده است. از این رو تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش بینی درماندگی مالی مورد توجه قرار گرفت. در این پژوهش، الگوی تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری در راستای پیش بینی درماندگی مالی با رویکرد کمی (مدلسازی معادلات ساختاری) ارائه شده است. پس از مروری بر پیشینه پژوهش، نگرش مدیران هتل از طریق یک پرسشنامه‌ی محقق ساخته، بررسی شد. شرکت کنندگان از بین ۱۳۵ هتل استان تهران در بهار ۱۴۰۲ انتخاب شدند. روش پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی می‌باشد. به منظور تحلیل داده‌ها از مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد عامل مداخله گر "حفظ محیط زیست" بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش بینی درماندگی مالی تأثیر چندانی ندارد. بنابراین، صنعت هتلداری می‌تواند جهت پیش بینی درماندگی مالی از طریق به کارگیری راهبردهای شناسایی شده، زمینه را برای تاب‌آوری مالی فراهم نماید تا این صنعت بتواند در شرایط بحران، از لحاظ مالی تاب‌آور شده و به حیات خود ادامه دهد.

واژه‌های کلیدی: تاب‌آوری مالی، درماندگی مالی، بحران کووید ۱۹، صنعت گردشگری، صنعت هتلداری، مدلسازی معادلات ساختاری.

10.71600/jacgr.2024.1190517

استناد: ابوالحسنی کومله، سیده مریم؛ قلی‌زاده، محمدحسن؛ مشکی میاوقی، مهدی. (۱۴۰۳). ارائه الگوی تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری جهت پیش بینی درماندگی مالی. پژوهش های حسابداری و راهبری شرکتی، ۳(۸)، ۸۹-۷۳.

۱. دانش آموخته دکتری مهندسی مالی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران. (دبیر آموزش و پرورش شهرستان لاهیجان)

*نویسنده مسئول: maryam.aboalhassani@gmail.com

۲. دانشیار گروه مدیریت، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

۳. دانشیار گروه مالی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

مقدمه

در دنیای متلاطم امروز، صنعت هتلداری با مخاطرات زیادی مواجه می‌باشد. از این رو بررسی توانایی این صنعت در رویارویی با شوک وارد شده در اثر بحران‌ها و بلایای طبیعی و میزان کاهش عملکرد و زمان بازگشت به عملکرد طبیعی، اهمیت قابل توجهی دارد. از آنجا که مشاغل صنعت هتلداری شدیداً تحت تأثیر شوک ناگهانی بلایای طبیعی قرار دارند، موضوع تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری بررسی می‌شود. هم‌اکنون، بحران کرونا ویروس به‌ویژه بخش‌های خدماتی، از جمله صنعت گردشگری و هتلداری را مخاطره‌پذیر کرده است. بنابر آمار سازمان جهانی گردشگری اعمال محدودیت‌های سفر، موجب کاهش ۹۷ درصدی ورود گردشگران بین‌المللی در سراسر جهان شد. طبق بررسی‌های شورای جهانی سفر و گردشگری با شیوع کرونا، بیش از ۷۵ میلیون شغل در صنعت گردشگری در معرض خطر هستند. اگر بحران کرونا مهار نشود، میزان خسارت در اقتصاد گردشگری بین‌المللی به ۸۰ درصد خواهد رسید (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۱، ۲۰۲۰). آمار فوق نشان می‌دهد نیروی انسانی شاغل در هتل‌ها، در معرض آسیب زیادی بابت بحران کرونا هستند که منجر به از دست دادن شغل آنان شده است. نیز خروجی‌های مالی بسیاری از هتل‌های زنجیره‌ای جهان که تا قبل از بحران کرونا از لحاظ صورت‌حساب‌های مالی وضعیت مطلوبی داشتند، نشان می‌دهد که اقتصاد این صنعت در وضعیت بسیار نامطلوبی قرار دارد (کورالا و اچاریا^۲، ۲۰۲۰). از سویی، درک جامعه از افزایش عدم اطمینان و ناامنی و همچنین تلاطم‌های اقتصادی و محیطی و عوامل استرس‌زا منجر به افزایش احساس آسیب‌پذیری در بسیاری از مناطق جهان شده است (هادسون^۳، ۲۰۱۰). برای درک بهتر از چگونگی دستیابی مؤثر به توسعه پایدار، برخی محققان به بررسی تاب‌آوری مالی صنایع پرداختند (شپارد و ویلیامز^۴، ۲۰۱۶). منظور از تاب‌آوری مالی برای یک بنگاه اقتصادی (مانند هتل)، توانایی و ظرفیت برخورد و مقابله با شرایط بحران^۵ و شوک و پاسخ انعطاف‌پذیر در مواجهه با مخاطرات است^۶. با توجه به مسئله تبیین شده و به‌منظور کاهش آسیب‌پذیری صنعت هتلداری از تبعات بحران‌ها، ضروری است که پژوهش‌هایی برای تقویت تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری انجام شود و ارتقاء تاب‌آوری به‌عنوان بخشی از طراحی و برنامه‌ریزی و استراتژی‌های دستیابی به توسعه‌ی پایدار در نظر گرفته شود.

هرچند پژوهش‌هایی مانند کیتس (۱۹۷۷)، بریگوگلیو^۷ و همکاران (۲۰۰۸)، شون و باینر^۸ (۲۰۰۹)، هالگیت^۹ (۲۰۱۴)، (غیاثوند و عبدالشاه، ۲۰۱۵) و (رحمان باریبا^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۰) تاب‌آوری را در زمینه‌های متنوع مانند صنعت گردشگری بررسی نمودند، لکن پژوهش‌های بسیار اندکی به بررسی تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری به‌طور مشخص پرداختند. در این راستا ارایه الگوی تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی به‌عنوان حوزه پژوهشی جدید بین‌رشته‌ای در حوزه گردشگری و مالی، از مهمترین جنبه‌های نوآوری این پژوهش به‌شمار می‌آید. با توجه به اینکه در سال‌های اخیر، پاندمی کووید-۱۹ به صنعت هتلداری آسیب زیادی وارد نموده و منجر به غیرفعال شدن هتل‌ها و بیکاری کارکنان آنها شده است؛ بنابراین بررسی تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری با رویکرد کمی، به تدوam کسب و کار هتلداری کمک قابل توجهی می‌نماید. نیز این صنعت یکی از آسیب‌پذیرترین صنایع متأثر از بحران کرونا می‌باشد و بررسی تاب‌آوری مالی این صنعت، می‌تواند الگویی برای صنایع مشابه به‌منظور پیش‌بینی درماندگی مالی باشد.

1. Organisation for Economic Co-operation and Development

2. Koirala & Acharya

3. Hudson

4. Sheppard & Williams

۵. از دیدگاه کلارک، بحران رویدادی بدون برنامه است که موجب وارد آمدن صدمه یا حتی مرگ کارکنان، مشتریان یا مردم جامعه و ورشکستگی ایجاد وقفه در عملیات یک سازمان شود و خسارت‌های فیزیکی یا محیطی به دنبال داشته باشد، و موقعیت مالی سازمان یا تصور عامه مردم از کارگزاران یا سازمان را تهدید کند (کاش و دارلینگ، ۱۹۹۸).

6. www.ehyacenter.com

7. Briguglio L

8. Schoon I and Bynner J

9. Hallegatte S

10. Rahman Barbhuiya

به‌منظور بررسی نظرات مدیران صنعت هتلداری و ارائه مدل تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری به‌منظور پیش‌بینی درماندگی مالی، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته به‌صورت الکترونیکی تهیه و از مدیران هتل‌های استان تهران در فصل بهار ۱۴۰۲ پرسش به‌عمل آمد. مدت زمان پاسخگویی برای هر پاسخ‌دهنده، به‌طور متوسط ۱۵ دقیقه به طول انجامید. سپس، یافته‌های حاصل از داده‌ها، تحلیل و مدل تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی طراحی شد. در نهایت بحث و نتایج حاصل از پژوهش بیان گردید. لذا، سؤال اصلی این پژوهش به این شرح در نظر گرفته شد: مدل مناسب تاب‌آوری مالی برای صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی چگونه است؟

پیشینه پژوهش

بررسی پژوهش‌های مرتبط محققین، نشان داد برخی پژوهش‌ها در زمینه تاب‌آوری مالی، تاب‌آوری مالی در صنعت گردشگری و نیز صنعت هتلداری به‌صورت مجزا انجام شده است. در ادامه خلاصه‌ای از این پژوهش‌ها بیان می‌شود.

تاب‌آوری مالی

منظور از «تاب‌آوری»، «توانایی خانوارها، جوامع و ملت‌ها، در جذب شوک‌های خارجی و بازیابی از آنها و همچنین قابلیت انطباق و تغییر ساختارها در برابر تغییرات بلندمدت» است. اصول تاب‌آوری برای طراحی یک سیستم تاب‌آور شامل: آمادگی، پاسخدهی، خود-انتظامی، تنوع‌بخشی و افزونگی، یادگیری و نوآوری، آستانه‌ها و اتصال است (سازمان توسعه و همکاری اقتصادی)^۱ (۲۰۱۴) به نقل از چاوشی و کبیریان، (۱۳۹۹). مؤلفه‌های تاب‌آوری در پژوهش بریگوگلیو و همکاران (۲۰۰۶) شامل: ثبات اقتصاد کلان، کارایی بازارهای خرد، حکمرانی خوب و توسعه اجتماعی می‌باشد. او بعدها (۲۰۰۹) مؤلفه زیست محیطی را به مؤلفه‌های تاب‌آوری اقتصادی اضافه کرد. بریگوگلیو و همکاران (۲۰۰۸)، چارچوب کلی ریسک ملی حاصل کسر آسیب‌پذیری از تاب‌آوری ملی یک کشور را ارائه کردند. بر اساس پژوهش او (۲۰۱۴) کشورهای کوچک از لحاظ اقتصادی به میزان بسیار بالایی مستعد قرار گرفتن در معرض شوک‌های اقتصادی خارجی می‌باشند و ثبات اقتصاد کلان و انعطاف‌پذیری بازار خرد، سیاست‌هایی هستند که منجر به افزایش تاب‌آوری اقتصادی این کشورها شده است. بریگوگلیو و همکاران (۲۰۰۸)، تاب‌آوری مالی را به‌عنوان قابلیت یک بنگاه اقتصادی برای جلوگیری از شوک‌های اقتصادی و بازیابی سریع به عملکرد اصلی می‌دانند. این تعریف به شوک اجتماعی-اقتصادی اشاره دارد که رویدادی غیرمنتظره است و تأثیر زیادی بر بنگاه اقتصادی دارد. تادل و مانینا^۲ (۲۰۰۹) تاب-آوری مالی را به‌عنوان توانایی فرد در دستیابی و استفاده از توانایی‌های داخلی و منابع و پشتیبانی مناسب، قابل قبول و قابل دسترسی خارجی در شرایط سخت مالی تعریف می‌کنند. پژوهش در مورد تاب‌آوری مالی، مبنایی را برای تقویت این مفهوم و بهبود امنیت و ثبات اقتصاد در برابر بحران‌های مختلف ارائه می‌کند (کابزون^۳ و همکاران، ۲۰۱۹). مجمع جهانی اقتصاد^۴ (۲۰۱۳) چارچوبی برای تاب‌آوری کشورها در نظر گرفته است که برای حوزه‌های مالی دارای پنج مؤلفه اصلی ثبات^۵، افزونگی^۶، نظام تدبیر^۷، واکنش‌پذیری^۸ و بازیابی^۹ است که سه مؤلفه اول آن، به‌عنوان "مشخصه‌های تاب‌آوری" و دو مؤلفه بعدی، به‌عنوان "عملکرد تاب‌آورانه" لحاظ می‌شود. در پژوهش بری^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۵)، تاب‌آوری نظام مالی به‌صورت ظرفیت نظام مالی برای انطباق در پاسخدهی شوک‌های کوتاه‌مدت و تغییرات بلندمدت اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی، در عین استمرار در انجام وظایف در برابر بخش واقعی اقتصاد تعریف شد. نتایج پژوهش آنها نشان داد شاخص تاب‌آوری نظام مالی پیشنهادی از ۷ عامل

1. Organization for Economic Co-operation and Development
2. Tadele and Manyena
3. Cabezon E
4. <https://www.weforum.org>
5. Robustness
6. Redundancy
7. Resourcefulness
8. Response
9. Recovery
10. Berry

مؤثر بر تاب‌آوری شامل: تنوع، ساختار اتصال شبکه نظام مالی، اندازه نظام مالی نسبت به اقتصاد ملی، ترکیب دارایی‌ها، ترکیب بدهی‌ها، شفافیت و پیچیدگی و نسبت اهرم نظام مالی تشکیل شده است. رضایی صوفی^۱ و همکاران (۲۰۲۲)، روشی دقیق برای ارتقاء تاب‌آوری مبتنی بر شبیه‌سازی عامل محور ارائه دادند. مدل پیشنهادی آنها هزینه‌های ناشی از مواجهه شدن با بحران‌های مالی را که بعضاً باعث ورشکستگی بانک‌ها شده است، نیز کاهش می‌دهد.

درماندگی مالی

گوردون (۱۹۷۱) درماندگی مالی را کاهش قدرت سودآوری شرکت، طوری که احتمال عدم توانایی بازپرداخت بهره و اصل بدهی را افزایش دهد، تعریف کرده است. از دیدگاه ویتاکر (۱۹۹۹) درماندگی مالی به مفهوم کاهش جریان‌های نقدی شرکت از مجموع هزینه‌های بهره مربوط به بدهی‌های بلندمدت می‌باشد. پیش‌بینی درماندگی مالی با ارائه هشدارهای لازم می‌تواند شرکت‌ها را نسبت به وقوع درماندگی مالی و ورشکستگی هوشیار نماید تا بتوانند دست به اقدام‌های به موقع بزنند. از نقطه نظر اقتصادی، درماندگی مالی به معنای زیان ده بودن شرکت است. در واقع در این حالت نرخ بازدهی سرمایه کمتر از نرخ هزینه سرمایه می‌باشد. (راعی و فلاح پور، ۱۳۸۷).

در نهایت، پیش‌بینی بحران مالی به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا با جلوگیری از خطر از بین رفتن سرمایه خود، از آن به عنوان ابزاری برای کاهش خطر سود سرمایه‌گذاری خود استفاده کنند. مدیران واحد تجاری نیز در صورت اطلاع به موقع از خطر ورشکستگی می‌توانند اقدام‌هایی پیشگیرانه اتخاذ کنند. درماندگی مالی و ورشکستگی، با هزینه‌های زیادی که به همراه دارد، صدمات جبران ناپذیری را به اقتصاد یک کشور وارد می‌کند. لذا پیش‌بینی درماندگی مالی می‌تواند به جلوگیری از درماندگی مالی کمک کند (مکاج و گنزالس براوو، ۲۰۱۴). پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌ها، به عنوان یکی از موضوعات مهم در حوزه مالی و اقتصادی مطرح است (وقفی و همکاران، ۱۳۹۷). درماندگی رویدادی که تأثیر زیادی بر مدیریت، سهامداران، کارکنان، بستانکاران، مشتریان و سایر افراد ذینفع می‌گذارد. (آلمن، ۱۹۶۸). به این دلیل اگر بتوان در مورد امکان وقوع ورشکستگی پیش از رخداد واقعی آن اطلاعاتی به دست آورد، می‌توان از پیامدهای اقتصادی و اجتماعی آن کاسته و یا حتی جلوگیری کنیم (پورزمانی و کلاتری، ۱۳۹۱). در حوزه مالی، یک شرکت زمانی درمانده‌ی مالی تلقی می‌شود که در ایفای تعهدات به اعتباردهندگان، دچار مشکل شود. بدهی‌های یک شرکت، ممکن است برای تأمین مالی عملیات آن استفاده شود؛ اما با این کار، بیشتر در معرض تجربه‌ی درماندگی مالی قرار می‌گیرد (کردستانی و همکاران، ۱۳۹۳). بنابراین درماندگی مالی شرایطی است که در آن یک هتل نتواند تعهدات مالی خود را به دلیل هزینه‌های ثابت بالا، دارایی‌های غیر نقدشونده یا درآمدهای حساس به رکود اقتصادی، پرداخت کند. هتل‌های با اهرم بالا بیشترین آسیب را در دوره‌های درماندگی مالی می‌بینند. سعیدی و همکار (۱۳۸۸) به مدل‌بندی پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از شبکه‌های بیز پرداختند.

صنعت گردشگری

صنعت گردشگری در زمره صنعت‌های پر درآمد و کم‌هزینه دنیا محسوب می‌شود و از هر ۱۵ نفر شاغل در سطح دنیا یک نفر در این بخش فعال می‌باشند. بنابراین، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان هر کشوری باید برای افزایش درآمد از طریق گردشگری برنامه‌ریزی کنند، ولی باید توجه داشته باشند که این افزایش نباید توسعه پایدار گردشگری را مخاطره‌پذیر نماید (صادقی و همکار، ۱۳۹۴). پژوهش ارتاس^۲ و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد محیط کار پراسترس و هزینه‌های افزایشی غالباً بر نگهداری^۳، منابع انسانی، کمک دولت، تبلیغات و استراتژی‌های قیمت‌گذاری و محصول تأثیر می‌گذارد. فانتین^۴ و همکار (۲۰۲۰) معتقدند که گردشگران نقش مهمی در بازیابی اجتماعی و اقتصادی یک مقصد پس از وقوع بحران، کاهش خطر در آینده و افزایش تاب‌آوری

1. Soufi H
2. Ertas
3. Maintenance
4. Fountain J

دارند. شپرد^۱ و همکار (۲۰۱۶) بیان کردند گسترش مفهوم تاب‌آوری بیانگر رشد روزافزون علاقه افرادی است که می‌خواهند بدانند چگونه ممکن است جوامع با تغییرات بهتر سازگار شوند. آنها مدل جامعی را برای تاب‌آوری ارائه دادند. بررسی‌های گیرش^۲ (۲۰۱۸) حاکی از آن است که هر چند دو مفهوم تاب‌آوری و مدیریت بحران ذاتاً به هم پیوند خورده‌اند، لکن مطالعات موجود بیشتر مفهوم اول را در اولویت قرار می‌دهد. نتایج پژوهش چاوشی و کبیریان (۱۳۹۹) نشان داد تاب‌آوری با نهادهای مالی، ابزارهای مالی، نهاد ناظر و قوانین و مقررات و بازارها و ناشران ارتباط معنی‌داری دارد و اثر مثبت نهادهای مالی و اثر منفی ابزارهای مالی قابل توجه است. نتایج پژوهش یاراحمدی و صالحی (۱۳۹۸) بیان کرد که مهمترین مؤلفه‌های بحران در صنعت گردشگری شامل: بلایای طبیعی، تضادهای داخلی، اپیدمی‌ها، شکست‌های تکنولوژیکی، امنیت، بحران‌های اقتصادی، بحران‌های فرهنگی - اجتماعی، بحران‌های زیست محیطی، بحران‌های حوزه بهداشت و درمان و ... است. امنیت به‌عنوان زیربنایی‌ترین اصل در تدوین استراتژی توسعه گردشگری در جهان به شمار می‌آید. بین گردشگری، ثبات، توسعه و امنیت رابطه‌ای تعریف شده وجود دارد (رحیم پور، ۱۳۸۴).

فناوری‌های دیجیتال در شرایط بحران که تحت تأثیر آن عملکرد بسیاری از شرکت‌ها به دلیل فعالیت‌های از راه دور در معرض خطر قرار گرفته است، نقش ویژه‌ای ایفا خواهند کرد. اگرچه تعداد زیادی از فناوری‌های تاب‌آور (از جمله جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل خودکار ریسک و اقدام‌های خودکار کاهش ریسک) را می‌توان از طریق اتصال داخلی دیجیتال ایجاد کرد. راه‌حل‌های متعددی وجود دارد که افزایش پایداری، تاب‌آوری و رقابت‌پذیری تولید را در بلندمدت باعث می‌شوند (بریکو^۳ و همکاران، ۲۰۲۱). نیال (۲۰۲۰)، حرکت به سمت گردشگری هوشمند را برای به حداقل رسانیدن مرادوات حضوری بین گردشگران و هتلداران، در شرایط بحران ضروری می‌داند. بنا به پیشنهاد کمیسیون اروپا، به‌منظور سرمایه‌گذاری در زنجیره‌های ارزش کلیدی که برای تاب‌آوری و استقلال راهبردی آتی اروپا در زمینه تحولات دیجیتال و سبز ضروری هستند، تسهیلات سرمایه‌گذاری راهبردی^۴ جدیدی لحاظ شد. به‌علاوه، راهبردهای کاهش ریسک را می‌توان در صنعت توسعه داد تا به‌عنوان زیربنای عملکرد تاب‌آور صنعت در آینده عمل کنند (بریکو و همکار، ۲۰۲۱).

صنعت هتلداری

صنعت هتلداری بخش مهمی از صنعت گردشگری است. صنعت هتلداری به نوعی با مفهوم مهمان‌نوازی^۵ مرتبط می‌باشد که می‌توان این مفهوم را به‌عنوان «رفتاری دوستانه و سخاوتمندانه در قبال بازدیدکنندگان و میهمانان» تعریف کرد (آریفین و مقزی^۶، ۲۰۱۲). هتل‌ها، سازمانی مالی-تعاملی هستند که سطح بالایی از تعامل اجتماعی بین گردشگران، گردشگران و کارکنان شاغل و از جانب دیگر نوعی تعامل مالی بین هتل و گردشگران، هتل و کارکنان و ذی‌نفعان و عرضه‌کنندگان بیرونی برقرار است. یک هتل می‌تواند با ارکان و عوامل خارج از محیط خود رابطه متقابل داشته باشد ولی به‌عنوان یک نهاد منفک از محیط خارج حفظ گردد و باقی بماند (قربانی و همکاران، ۱۳۹۸). هتل‌ها و سازمان‌های شبیه به آنها مانند مهمانسراها به‌واسطه افت شدید عایدات متأثر از بحران کرونا، برای کاهش هزینه‌های ثابت و متغیر خود به اقدام‌هایی مانند عدم انجام تعهدات مالی و تعطیل کردن بسیاری از بخش‌ها اقدام کردند که تا پیش از این منبعی برای درآمد هرچه بیشتر این هتل‌های مجلل^۷ بودند (نتاوات^۸، ۲۰۲۰). نتایج پژوهش هوگ^۹ و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد پس از کرونا بسیاری از شرکت‌های ضعیف فعال مرتبط با گردشگری نمی‌توانند به فعالیت خود ادامه دهند. به‌علاوه، پژوهش پاتل^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۰)، حاکی از آن است که فعالین بخش گردشگری که نتوانند خود را با شرایط جدید تطبیق دهند، به‌دلیل شوک مالی حاصل از شیوع کرونا حذف خواهند شد.

1. Sheppard, V.A.

2. Girish

3. Maija Breque

4. Strategic Investment Facility

5. Hospitality

6. Ariffin & Maghzi

7. Royal Hotel

8. Netawate

9. Hoque

10. Patel

گردشگری و هتلداری صنایعی متکی به خدمات هستند و نیروی انسانی توانمند، آگاهی بیشتر و دید روشن‌تری برای ارائه خدمات مطلوب دارند (ضرغام، ۱۳۹۱). لذا هتل‌ها بایستی برای دستیابی به اهداف و اجرای استراتژی‌های خود اقدام‌هایی مؤثر در حوزه مدیریت منابع انسانی انجام دهند و علاوه بر شناسایی خود و عوامل محیطی مؤثر، قابلیت سازگار شدن با تحولات محیط بیرونی را کسب کرده و شرایط را مدیریت نمایند. بنابراین واکنش سریع مدیران منابع انسانی در بحران‌ها، شناسایی مستمر چالش‌های موجود و تلاش برای نوآوری و خلاقیت در این زمان، بسیار مهم است (شهبازیان و هاشمی، ۱۳۹۹). فائض و همکاران (۱۳۹۹)، مدلی را برای کنترل شوک مالی در شرایط شیوع ویروس کرونا در صنعت هتلداری در شهر مشهد مقدس طراحی نمودند. مدل پیشنهادی آنها، شامل: ابعاد داخلی (دانش عاطفی-روان‌شناختی، دانش رهبری، دانش محیطی، دانش برنامه‌ریزی منابع انسانی و دانش آشکار و ضمنی) و ابعاد خارجی (بازاریابی اطمینان بخش، جامعه‌پذیری متناسب، ساختار مالی آینده‌نگرانه، انعطاف‌پذیری مالی و کارکرد چند زمینه‌ای) است. کشور ایران، با وجود داشتن قابلیت‌های گردشگری از نظر تاریخی و فرهنگی و نیز از نظر جاذبه‌های طبیعی و جذب اکوتوریسم در تمامی فصول، مشکلاتی مانند نداشتن تأسیسات و تسهیلات زیربنایی و امکانات رفاهی، حمل و نقل، خدمات گردشگری، مراکز اقامتی و پذیرایی و ... در حد استاندارد دارد (سبحانی و شادی، ۱۳۹۵). نتایج پژوهش مالازیزی^۱ و همکار (۲۰۲۰) نشان می‌دهد ارائه‌دهندگان خدمات گردشگری در مقصد باید به کارکنان خود بهداشت محیط و مسائل بهداشتی را به‌صورت پیوسته آموزش دهند تا از ریسک گردشگران برای سفر به مقصد و استفاده از هتل و ... کاسته شود. نتایج پژوهش کلر^۲ (۲۰۲۰) حاکی از آن است که ویروس‌شناسان و متخصصان اپیدمیولوژی به دولت‌ها پیشنهاد کردند اقدام‌های اضطراری گسترده‌ای را برای مهار همه‌گیر شدن و کنترل شوک اقتصادی گردشگری انجام دهند. اقدام‌های بهداشتی دولتی عملکرد گردشگری را ممکن است فلج کند؛ لذا سیستم گردشگری بین‌المللی آنها به یک شوک دچار خواهد شد. پژوهش راناسینگه^۳ و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی راه‌های برون‌رفت از شرایط بحران در هتلداری و گردشگری نشان از شوک مالی هتل‌ها ناشی از لغو رزرو بسیاری از هتل‌ها توسط گروه‌های گردشگران داد. لذا برای برون‌رفت از شرایط شوک مالی، تغییرات ساختاری گسترده‌ای در این صنعت باید انجام شود تا اعتماد دوباره گردشگران حاصل شود. بر اساس پژوهش ستیادی^۴ (۲۰۱۹)، هتل‌ها علاوه بر ایجاد مدل‌های جدید تجاری از روابط با مشتریان، کارمندان، سرمایه‌گذاران و سایر سهامداران، از شبکه‌های اجتماعی برای بهبود کارایی در زنجیره‌های تأمین و ایجاد اطمینان خود استفاده می‌کنند. دولت می‌بایست برای افزایش امکان بقا، بهره‌گیری از فرصت‌های پیش رو و کاهش تهدیدات در دوره پساکرونا با توسعه و تقویت و حفظ صنعت گردشگری و هتلداری، از سرمایه‌گذاران و شاغلین این حوزه حمایت کند (سیجانبندی و همکاران، ۱۴۰۰).

مانسیو^۵ (۲۰۲۰) بیان می‌کند که بهبود ذهنیت گردشگران نسبت به بخش‌های خدمات مجلل گردشگری (مانند هتل‌های مجلل)، نیاز به طراحی مدلی در تمامی زمینه‌های بازاریابی و ارائه خدمت دارد به‌طوری که شرایطی متفاوت با شرایط گذشته را به گردشگران عرضه کند. قربانی و همکاران (۱۳۹۸) بیان داشتند که حرکت به سمت ساختار سازمانی و مالی هوشمند می‌تواند هتل‌ها و سازمان‌های گردشگری را در مقابل محیط و اتفاقات آن محافظت کند. لیوسینگال (۲۰۱۹)، نحوه به‌کارگیری یک استراتژی سبک دارایی و هزینه محور^۶ و ارتباط آن با ساختار سرمایه، یعنی نسبت بدهی و تأمین مالی سهام را در شرکت‌های هتلداری بررسی کردند. آنها نشان دادند این استراتژی به‌طور گسترده‌ای در صنعت هتلداری استفاده شده و نسبت هزینه به درآمد و درجه فرانشیز افزایش یافته است، ولی دارایی و شدت سرمایه^۷، کاهش یافته است. بازاریابی به مدیران هتل‌ها کمک می‌کند به تجزیه و تحلیل مشتریان خود بپردازند و از این طریق مشتریان وفادار خود را تشخیص داده و با استفاده از نظرات آنان، سعی در رضایتمندی سایر مشتریان خود و وفادارسازی آنان کند (سبحانی و شادی، ۱۳۹۵). شدت رقابت در هتلداری ایران به نرخ اشغال

1. Malazizi
2. Keller
3. Ranasinghe
4. Setiadi
5. Manthiou
6. An asset-light and fee-oriented strategy
7. capital intensity

بیشتر، درآمد زیاده‌تر و منفعت مالی بالاتر برمی‌گردد و رقابتی میان ارائه خدمات با کیفیت به مسافران و رقابت در رضایتمندی مشتریان و ارائه خدمات متناسب با خواسته‌ها و سلاقی آنان وجود ندارد (رنجبریان و همکاران، ۱۳۹۳).

فرضیه‌های پژوهش

- با توجه به پیشینه پژوهش و نیز سوال پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تعیین شد:
- فرضیه ۱: شرایط علی بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری تأثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۲: تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری بر راهبردها تأثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۳: شرایط زمینه‌ای بر راهبردهای تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری تأثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۴: شرایط مداخله‌گر بر راهبردهای تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری تأثیر مثبت دارد.
- فرضیه ۵: راهبردها بر پیامدهای تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری تأثیر مثبت دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و توصیفی - همبستگی می‌باشد. با توجه به سوالات این پژوهش، پرسشنامه‌ای مطابق استانداردهای مطرح و نتایج حاصل از مدل مفهومی تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری در شرایط بحران (ابوالحسنی و همکاران، ۱۴۰۱) تهیه شد. هدف از طراحی این پرسشنامه، سنجش نظرات مدیران هتل‌ها در مورد تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری است. جامعه آماری مورد نظر، مدیران هتل‌های استان تهران است. ابزار گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته است. سوالات (گویه‌های) آن بر اساس پیشینه پژوهش و نیز مدلسازی مفهومی تاب‌آوری مالی در شرایط بحران (ابوالحسنی و همکاران، ۱۴۰۱) تعیین شد. در مدل مفهومی این پژوهش، متغیرهای مستقل به‌عنوان "شرایط علی"، "شرایط زمینه‌ای" و "شرایط مداخله‌گر" و متغیرهای میانجی به‌عنوان "تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری" و "راهبردها" و متغیر وابسته اصلی، "پیامدها" در نظر گرفته شد. از مدیران مالی هتل‌های تهران خواسته شد به پرسشنامه بدون نامی که حاوی ۸۵ سوال با طیف لیکرت پاسخ دهند. روایی محتوای سوالات با استفاده از آزمون لاوشه توسط چندین استاد خبره مالی و گردشگری، مورد تأیید قرار گرفت. سپس پایایی سوالات آزمون به روش آلفای کرونباخ، با ۶۰ شرکت‌کننده بررسی و مقادیر آن برای تمامی سوالات، بیش از ۰/۷ حاصل گردید. بر اساس روش بارکلای^۱ و همکاران، (۱۹۹۵)، حداقل حجم نمونه، ۸۰ نمونه تعیین شد، لکن این پرسشنامه در بهار ۱۴۰۲ به‌صورت الکترونیکی در اختیار تعدادی از هتل‌های استان تهران قرار گرفت که در نهایت، به‌منظور افزایش دقت مدل، ۲۳۵ مورد قابل قبول، تجزیه و تحلیل گردید. در پژوهش حاضر داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار پی‌ال‌اس بر اساس روش حداقل مربعات جزئی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای اندازه‌گیری پایایی از معیار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) استفاده شده است. برای اندازه‌گیری روایی همگرا از روش تحلیل عاملی تأییدی از معیارهای بار عاملی و میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) استفاده شد. نیز برای آزمون فرضیه‌ها از نرم‌افزار پی‌ال‌اس استفاده گردید.

یافته‌ها

به‌منظور آشنایی بیشتر با نظرات کارکنان شرکت‌کننده در این تحقیق، پاسخ‌های آنها به پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت.

سنجش توزیع نرمال و غیرنرمال داده‌ها

به‌منظور بررسی آزمون نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف^۲ استفاده شد؛ زیرا در صورت نرمال بودن توزیع داده‌ها برای آزمون فرضیه‌ها می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده نمود و در صورت غیرنرمال بودن از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده کرد. از این آزمون در سطح خطای ۵ درصد برای انتخاب روش آماری مناسب برای تحلیل داده‌ها استفاده

می‌شود. در تفسیر نتایج آزمون، چنانچه سطح معنی‌داری از ۰/۰۵ بیشتر باشد، در آن صورت توزیع به‌دست آمده، توزیع نرمال است و چنانچه سطح معنی‌داری از ۰/۰۵ کوچکتر باشد، آنگاه توزیع فوق نرمال نمی‌باشد و مدلسازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار smart PLS مناسب‌ترین روش است. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف نشان داد در تمام متغیرها، سطح معنی‌داری به سطح خطای در نظر گرفته شده نرسیده است، لذا توزیع داده‌ها نرمال نیست و برای آزمون مدل نهایی تحقیق از مدلسازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار smart PLS استفاده شد.

روایی و پایایی پرسشنامه

پایایی از طریق آلفای کرونباخ^۱ (سازگاری درونی^۲ ابزار) و شاخص پایایی ترکیبی^۳ (ارتباط سوالات با سازه زیربنایی) مورد سنجش قرار داده شد. برای سنجش روایی از روایی همگرا^۴ و روایی سازه^۵ استفاده شده است.^۶ ملاک مناسب بودن این آماره برای پایا بودن یک مؤلفه این است که مقدار آلفا بالاتر از ۰/۷ باشد (کرونباخ، ۱۹۵۱). نتایج پایایی سوالات به روش آلفای کرونباخ نشان داد مقادیر آلفای کرونباخ برای تمام سازه‌های مدل مفهومی پژوهش بیشتر از ۰/۷ شدند.

روایی همگرا معیاری است که میانگین واریانس تبیین شده یک سازه را توسط سوالات خود می‌سنجد. این معیار را با AVE نشان می‌دهند. فورنل و لارکر (۱۹۸۱) مقدار مناسب برای میانگین واریانس استخراج‌شده را برای ۰/۵ به بالا معرفی کرده‌اند. برای سنجش روایی همگرا در تحلیل عاملی تأییدی بایستی دو معیار بار عاملی و میانگین واریانس استخراج‌شده در نظر گرفته شود. از سویی دیگر، مگنر و همکاران (۱۹۹۶)، مقدار ۰/۴ به بالا را برای میانگین واریانس استخراج‌شده کافی دانسته‌اند. مقدار میانگین واریانس استخراج‌شده برای همه سازه‌های این مدل بیشتر از ۰/۴ شد.

ورتنس و همکاران^۷ (۱۹۷۴) برای تعیین پایایی سازه‌ها، معیار پایایی ترکیبی (CR) را معرفی نمودند. برتری این معیار نسبت به آلفای کرونباخ این است که پایایی سازه‌ها با توجه به همبستگی سازه‌هایشان با یکدیگر محاسبه می‌گردد، در نتیجه برای سنجش بهتر پایایی در روش PLS، از این معیار نیز استفاده می‌شود. در صورتی که مقدار CR برای هر سازه بالای ۰/۷ شود، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری دارد (داوری و رضا زاده، ۱۳۹۳). محاسبات روش پایایی ترکیبی سوالات نشان داد که این مقادیر نیز برای تمام سازه‌ها بیشتر از ۰/۷ می‌باشد و این شاهدهی دیگر بر پایایی ابزار پژوهش است.

سنجش روایی همگرا (بار عاملی) و تدوین مدل ساختاری

برای اندازه‌گیری روایی همگرای سازه‌های مدل مفهومی پژوهش، از روش تحلیل عاملی تأییدی^۸ (CFA) استفاده گردید. روش تحلیل عاملی تأییدی، یکی از روش‌های معتبر علمی برای اندازه‌گیری روایی سازه است که به برآورد بار عاملی و روابط بین مجموعه‌ای از شاخص‌ها و عوامل می‌پردازد. بار عاملی معرف همبستگی شاخص‌ها با عامل مربوطه است و مانند هرگونه همبستگی دیگر تفسیر می‌شود (هومن، ۱۳۹۱). بار عاملی نیز باید بزرگ‌تر از ۰/۴ باشد و گویه‌هایی با بار عاملی کمتر از ۰/۴

1. Cronbach
2. Internal Consistency
3. Composite reliability
4. Average Variance Extracted
5. Construct validity

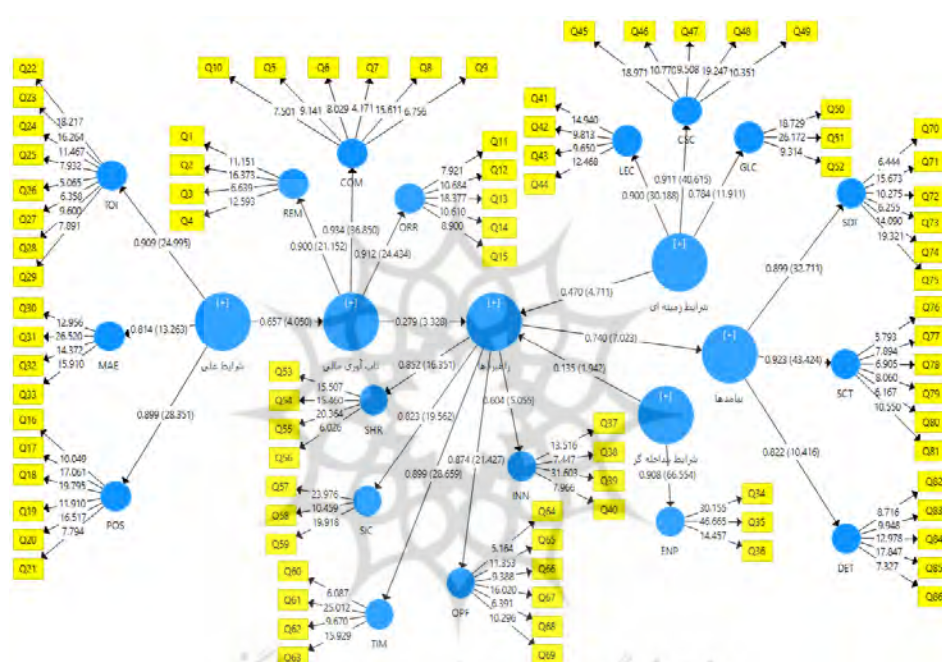
۶. پرسشنامه مذکور محقق ساخته و مبتنی بر یک الگوی پارادیمی کیفی طراحی شده است، لذا از آنجا که سوالات (گویه‌ها) بر اساس یک الگوی پارادیمی کیفی استخراج شده که در آن ساختار عاملی مشخص است، لذا نیازی به انجام تحلیل عاملی اکتشافی به منظور کشف مجدد ساختار عاملی نیست. به علاوه، از آنجا که پرسشنامه مذکور، محقق ساخته است، روایی سازه بررسی می‌شود. به عبارتی با توجه به وجود ساختار عاملی اولیه، نیاز است که این ساختار عاملی به تأیید داده‌ها بر اساس تحلیل عاملی تأییدی برسد. در کل به کارگیری ابزار تدوین شده بر اساس پژوهش‌های مبتنی بر گراندد تئوری، بدون انجام روایی سازه‌ای به منظور سنجش وضعیت جامعه آماری از اعتبار بیرونی ساقط است و نتایج قابل تعمیم نخواهد بود.

7. Werts et al.
8. Confirmatory factor Analysis

بایست حذف گردند (هولاند^۱، ۱۹۹۹). در واقع، بارهای عاملی بالای ۰/۴ نشان‌دهنده ارتباط مناسب هر گویه یا مؤلفه با زیر مؤلفه یا بعد زیربنایی خودش است.

مقدار آماره t معیاری برای سنجش معنی‌داری رابطه بین دو سازه در الگوهای رگرسیونی مانند معادلات ساختاری است. اگر مقادیر t از مقدار بحرانی ۱/۹۶ بزرگتر باشد با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که ضریب اثر معنی‌دار است و عامل روی سازه مورد نظر تأثیر معنی‌داری دارد.

از آنجایی‌که مدل طراحی شده، دارای ۲ لایه است، تحلیل عاملی مرتبه اول و تحلیل عاملی مرتبه دوم برای این سازه‌ها مورد سنجش قرار گرفت. در ادامه، به تحلیل عاملی سازه‌های مدل مفهومی پژوهش به‌طور هم‌زمان پرداخته شد. نیز برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش الگویابی معادلات ساختاری^۲ (SEM) با نرم افزار از نسل دوم معادلات ساختاری تحت عنوان روش‌های مربعات جزئی یا PLS^۳، به‌شرح شکل ۱ طراحی شد^۴.

شکل ۱. بارهای عاملی و ضرایب مسیر الگوی تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش بینی درماندگی مالی

نتایج نگاره ۱ نشان داد تمامی بارهای عاملی بزرگ‌تر از ۰/۴ شده و از نظر آماری معنی‌دار هستند (در سطح خطای ۰/۰۵، مقدار آماره t آنها بزرگ‌تر از ۱/۹۶ است). لذا می‌توان نتیجه گرفت که اجزاء الگو در لایه اول و دوم مناسب بوده یا به‌اصطلاح سوالات (گویه‌ها)، سازه‌های مورد نظر را به‌خوبی سنجیده است.

برازش مدل

به‌منظور اعتباریابی الگوی تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش بینی درماندگی مالی، علاوه بر مقادیر ضرایب مسیر و بارهای عاملی، دیگر شاخص‌های مهم برازش مدل (مقدار تبیین R^2 و شاخص برازش کلی الگو (GoF)) اندازه‌گیری گردید. یک

1. Hulland
2. Structural Equation Modeling (SEM)
3. Partial Least Square (PLS)

۴. بعد از استخراج بالقوه الگو در مرحله کیفی، به‌منظور تدوین و توسعه الگو، یک مرحله کمی مبتنی بر ابزار کمی (پرسشنامه) انجام شد. از آنجا که به دنبال توسعه الگو هستیم از نوع دوم معادلات ساختاری یا همان روش حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده کرده‌ایم.

پژوهشگر باید از معیارهای مختلفی برای قضاوت در مورد برازش مدل استفاده کند، زیرا شاخص واحدی وجود ندارد که به‌طور قطعی برای آزمون مدل، مورد قضاوت و ارزیابی قرار گیرد (کلانتری، ۱۳۹۲).

معیار R^2 : میزان تأثیر یک متغیر مستقل (یک عامل) بر روی یک متغیر وابسته را نشان می‌دهد. معیار قضاوت بدین‌گونه است که مقادیر R^2 کوچکتر از ۰/۱۹ را برازش ضعیف، بین ۰/۱۹ تا ۰/۳۳ را برازش متوسط و بالای ۰/۳۳ را برازش قوی گویند (این معیار فقط برای متغیرهای وابسته (درون‌زا) محاسبه می‌شود و نشان‌دهنده میزان تبیین متغیرهای مستقل از واریانس متغیر وابسته است). یافته‌ها نشان داد که تمامی مقادیر R^2 مربوط به متغیرهای درون‌زای مدل به غیر از فناوری، بیشتر از ۰/۶۱۲ است که دلالت بر برازش مناسب مدل ساختاری دارد.

درنهایت به بررسی برازش کلی مدل پرداخته شده است. در اینجا، هر دو بخش اندازه‌گیری و ساختاری به‌عنوان یک مدل واحد با هم مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. معیار برازش کلی الگو (GoF) بر اساس میانگین مقادیر اشتراکی و مقادیر R^2 به دست می‌آید و نشان‌دهنده وضعیت کلی برازش الگو است. و در صورتی که از ۰/۳۶ بالاتر باشد، به‌طور کل نشان‌دهنده برازش کلی مناسب الگو است (آیکن و همکاران، ۲۰۰۸). مقدار GoF با فرمول زیر محاسبه گردید.

$$Gof = \sqrt{\text{communalities} \times R^2} = \sqrt{0.771 \times 0.514} = 0.630$$

همان‌طور که ملاحظه می‌شود این مقدار برابر ۰/۶۰۳ است که از ۰/۳۶ بیشتر می‌باشد و نشان می‌دهد که الگو، برازش قوی با داده‌ها دارد.

لذا در مجموع، می‌توان گفت که مدل تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی، برازش مناسبی با داده‌های جامعه آماری دارد.

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش به شرح نگاره ۱ است:

نگاره ۱. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	مسیر	ضریب مسیر	مقدار t	نتیجه آزمون
فرضیه ۱	شرایط علی بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی	۰/۶۵۷	۴/۰۵۰	نمی‌توان رد کرد
فرضیه ۲	تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی بر راهبردها	۰/۲۷۹	۳/۳۲۸	نمی‌توان رد کرد
فرضیه ۳	شرایط زمینه‌ای بر راهبردها	۰/۴۷۰	۴/۷۱۱	نمی‌توان رد کرد
فرضیه ۴	شرایط مداخله‌گر بر راهبردها	۰/۱۳۵	۱/۹۴۲	رد می‌شود
فرضیه ۵	راهبردها بر پیامدها	۰/۷۴۰	۷/۰۲۳	نمی‌توان رد کرد

بر اساس داده‌های مندرج در این نگاره (فرضیه ۱)، شرایط علی (ساختار سیاسی کشور، زیرساخت‌های صنعت هتلداری، اقتصاد کلان کشور) بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی (مدیریت درآمد، مدیریت هزینه و مدیریت ریسک) تأثیر مثبتی (۰/۶۶) دارد و این تأثیر از لحاظ آماری معنی‌دار (۴/۱۵ = مقدار آماره t) است. به علاوه، داده‌های مندرج در ردیف ۲ این نگاره (فرضیه ۲)، نشان می‌دهد که تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی بر راهبردها (تقویت نیروی انسانی، تقویت همکاری‌های بین‌نهادی، بازاریابی صنعت هتلداری، تأمین مالی بهینه، فناوری)، تأثیر مثبت (۰/۲۸) و معنی‌داری (۳/۲۸ = مقدار آماره t) دارد. همچنین داده‌های مندرج در ردیف ۳ این نگاره (فرضیه ۳)، نشان می‌دهد که شرایط زمینه‌ای (بسترهای قانونی، ملاحظات فرهنگی و اجتماعی، موقعیت جغرافیایی و آب و هوایی کشور) بر راهبردها تأثیر مثبت (۰/۴۷) و معنی‌داری (۴/۵۴ = مقدار آماره t) دارد. داده‌های مندرج در ردیف ۴ این نگاره (فرضیه ۴)، نشان می‌دهد که شرایط مداخله‌گر (حفظ محیط زیست) بر راهبردها، تأثیر مثبت (۰/۱۴) دارد ولی این تأثیر از نظر آماری معنی‌دار نیست (۱/۸۶ = مقدار

آماره t). داده‌های مندرج در ردیف ۵ این نگاره (فرضیه ۵) حاکی از آن است که راهبردها، تأثیر مثبت (۰/۷۴) و معنی‌داری (۷/۲۳) مقدار آماره t) بر پیامدها (توسعه پایدار کشور، تقویت ظرفیت صنعت توریسم در مواجهه با بحران‌ها، توسعه صنعت توریسم در کشور) دارد.

تحلیل فوق نشان داد مشارکت‌کنندگان بر این باورند که راهبردهای مورد نظر بر پیامدهای تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی، بیشترین تأثیر را دارد. آن‌ها معتقدند شرایط علی بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی تأثیر زیادی دارد. نیز از منظر شرکت‌کنندگان در پژوهش، تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی بر راهبردها تأثیر کمی دارد. همچنین، از دیدگاه آن‌ها، شرایط زمینه‌ای در نظر گرفته شده بر راهبردهای تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی تأثیر مناسبی دارد. به علاوه، تحلیل فوق دلالت بر آن دارد که از نگاه کارکنان هتل‌ها، شرایط مداخله‌گر بر راهبردهای مورد نظر تأثیر چندانی ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، پدیده محوری، راهبردها و پیامدهای تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی، از دیدگاه مدیران صنعت هتلداری، شناسایی و تأیید شد. از دیدگاه مدیران صنعت هتلداری، هر چند اغلب اجزای الگوی تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی با پیشینه موجود مطابقت دارد، ولی حفظ محیط زیست به عنوان عامل مداخله‌گر تأثیر چندانی بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی ندارد. لذا این یافته با یافته‌های پژوهش محققانی مانند یاراحمدی و صالحی (۱۳۹۸)؛ لاجوردی و همکاران (۱۳۹۵)؛ بریگوگلیو (۲۰۰۹) و صفی و مقدم (۱۳۹۳) در مورد نقش حفظ محیط زیست بر تاب‌آوری همخوانی ندارد. نتایج حاصل، گویای آن است که: از نگاه مدیران هتل‌ها، ۱- شرایط علی (ساختار سیاسی کشور، زیرساخت‌های صنعت هتلداری، اقتصاد کلان کشور) بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی (مدیریت درآمد، مدیریت هزینه، مدیریت ریسک) تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد؛ ۲- تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی بر راهبردها (تقویت نیروی انسانی، تقویت همکاری‌های بین‌نهادی، بازاریابی صنعت هتلداری، تأمین مالی بهینه، فناوری) تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد؛ ۳- شرایط زمینه‌ای (بسترهای قانونی، ملاحظات فرهنگی و اجتماعی، موقعیت جغرافیایی و آب و هوایی کشور) بر راهبردهای مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد؛ ۴- شرایط مداخله‌گر (حفظ محیط زیست) بر راهبردهای تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی تأثیر مثبتی دارد؛ اما این تأثیر، از لحاظ آماری معنادار نیست؛ ۵- راهبردها بر پیامدهای تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی (توسعه پایدار کشور، تقویت ظرفیت صنعت توریسم در مواجهه با بحران‌ها، توسعه صنعت توریسم در کشور) تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در نهایت، مدل تاب‌آوری مالی در صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی بر اساس نظر مدیران هتل‌ها ارایه شد. صنعت هتلداری کشور می‌تواند با توجه به شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر، از طریق کاربرد راهبردها و استراتژی‌های شناسایی شده، زمینه را برای تاب‌آوری مالی جهت پیش‌بینی درماندگی مالی فراهم نماید تا پیامدها و نتایج مورد نظر محقق گردد.

نتایج این پژوهش اطلاعات مفیدی را در مورد عوامل اثرگذار بر تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی در اختیار فعالان صنعت هتلداری قرار می‌دهد و این نتایج می‌تواند در برنامه‌ریزی برای انجام فعالیت‌های هتلداری به‌ویژه در بحران‌های مالی به کار گرفته شود. به نظر می‌رسد تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری جهت پیش‌بینی درماندگی مالی موضوعی است که باید به شکل جدی به آن پرداخته شود تا هتل‌ها بتوانند به کسب و کار خود ادامه دهند و از بیکاری کارکنان هتل جلوگیری به عمل آید و در نتیجه منجر به توسعه پایدار کشور و افزایش بهره‌وری صنعت هتلداری شود. این پژوهش، راهبردهای مناسبی را به دست‌اندرکاران و نهادهای نظارتی هتلداری توصیه می‌نماید به گونه‌ای که به کاهش هزینه‌ها و افزایش درآمدها در امور هتلداری منجر می‌شود. نیز این پژوهش زمینه‌ای را برای پژوهش‌های آتی فراهم نمود تا ظرفیت صنعت هتلداری در مواجهه با بحران‌ها تقویت شود و صنعت هتلداری رونق یابد و در نتیجه، شاهد اعتلای روزافزون رضایتمندی گردشگران و افزایش درآمد برای ذی‌نفعان صنعت هتلداری باشیم. پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران آتی با استفاده از روش‌های پژوهش کیفی و کمی به

واکاوی و بررسی موشکافانه هر یک از ابعاد شناسایی شده تاب‌آوری مالی صنعت هتلداری در شرایط کرونا پدیدارند. نیز پیشنهاد می‌شود تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای دیگر در راستای پیش‌بینی درماندگی مالی بررسی و نتایج آن با این پژوهش مقایسه شود.

منابع

- ابراهیمی، مهدی؛ ضرغام بروجنی، حمید و سخندان، الناز. (۱۳۹۵). ارزیابی عملکرد فرآیند مدیریت بحران مقصدهای گردشگری. فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی، ۷(۲۸)، ۱۰۳-۱۲۳.
- بازرگان هرندی، عباس. (۱۳۹۶). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته؛ رویکردهای متداول در علوم رفتاری، تهران، انتشارات دیدار.
- چاوشی، سیدکاظم و کبیریان، محمدحسین. (۲۰۲۰). ارایه الگوی تاب‌آوری بازار سرمایه ایران با مدلسازی معادلات ساختاری. مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۱۱(۴۳)، ۱۰۶-۱۳۰.
- حسنوند، افسانه؛ یاسوری، مجید و حاجی نژاد، علی. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی بعد از زلزل (مورد مطالعه: دهستان سیلاخور شهرستان دورود). جغرافیا و مخاطرات محیطی، ۸(۴)، ۵۱-۶۶.
- خلیلی فرد، رامین؛ احمدی، فائز و حسینی، سید فاطمه. (۱۳۹۹). مدیریت پایدار مالی، کنترل هزینه‌ها و رشد درآمدهای داخلی. چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت امور مالی، تجارت، بانک، اقتصاد و حسابداری، <https://civilica.com/doc/1126984>.
- رحیم پور، علی. (۱۳۸۴). جهانگردی، امنیت و توسعه. ماهنامه بازاریابی. شماره ۱۷. تهران.
- سبحانی، جاوید و شادی، محمدعلی. (۱۳۹۵). مطالعه نقش بازاریابی هتل‌ها در توسعه گردشگری ایران. دومین کنفرانس بین‌المللی ایده‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری. سنگاپور.
- سعیدی، علی؛ آقایی، آرزو. (۱۳۸۸). پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از شبکه‌های بیز. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۶(۲)، -.
- سیجانیوندی، شادیه؛ منصوری، کمال و امامی، الهام. (۱۴۰۰). تأثیر بحران ویروس کرونا بر صنعت گردشگری و هتلداری و ارائه راه حل‌ها. همایش ملی مدیریت کسب و کار در شرایط بحران.
- شهروزیان، سلاله و هاشمی قینانی، فیروزه. (۱۳۹۹). چالش‌های مدیریت منابع انسانی در دوران گذار از بحران کرونا و ارائه راهکار در صنعت هتلداری ایران. فصلنامه مدیریت گردشگری، دوره ۱۵ (ویژه نامه کووید ۱۹)، ۲۱۷-۲۵۲.
- صادقی، سجاد و جدیری عباسی، محمد. (۱۳۹۴). بررسی زیر ساخت‌های صنعت گردشگری و پتانسیل‌های موجود بر توسعه هتلداری تبریز. دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در مهندسی، علوم و تکنولوژی.
- صفی، سمیه و مقدم، مریم. (۱۳۹۳). نقش صنعت هتلداری در توسعه گردشگری با بررسی آمار گردشگران و میزان اقامت در هتل‌های همدان. اولین کنفرانس ملی جغرافیا، گردشگری، منابع طبیعی و توسعه پایدار، تهران، <https://civilica.com/doc/357281>
- عابدین‌نژاد، آزاده و میرزایی علی اکبر. (۱۳۹۸). نقش هتل‌ها در پیشبرد و توسعه صنعت جهانگردی مطالعه‌ی موردی هتل‌های ۴ و ۵ ستاره تهران. جغرافیای فضای گردشگری، ۸(۳۰)، ۶۵-۸۲.
- غیاثوند، ابوالفضل و عبدالشاه، فاطمه. (۱۳۹۴). مفهوم و ارزیابی تاب‌آوری اقتصادی ایران. فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی، ۱۵(۵۹)، ۱۶۱-۱۸۷.
- محمدی، شاکری؛ تقوی و احمدی. (۲۰۱۸). تبیین مفهوم، ابعاد و مؤلفه‌های تاب‌آوری اقتصادی. مطالعات راهبردی بسیج، ۲۰(۷۵)، ۸۹-۱۲۰.
- فائز، علی؛ صالحی، الله کرم و قانع. (۱۳۹۹). طراحی مدل کنترل شوک مالی در شرایط شیوع ویروس کرونا در صنعت هتلداری (مورد مطالعه: هتل‌های پنج ستاره کلان شهر مشهد مقدس). اقتصاد و مدیریت شهری، ۹(۲۳)، ۱۴۳-۱۶۲.

قربانی، امیر؛ دانایی، ابوالفضل؛ زرگر، سید محمد و همپتیان، هادی. (۱۳۹۸). پست مدرنیسم و طراحی مدل سازمان هوشمند مدیریت گردشگری (مورد مطالعه: دفاتر ارائه خدمات گردشگری و هتل‌های سه ستاره شهر بیرجند). *نشریه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*. ۲۸(۱)، ۵۰-۶۹.

نظری مقدم، اسرین؛ سیاحیان دهکردی، مژده و فراهانی، بنفشه، (۱۳۹۳). نگاهی به سبک‌های بازاریابی در هتل‌های ایران. *همایش ملی گردشگری، سرمایه‌های ملی و چشم‌انداز آینده، اصفهان*. <https://civilica.com/doc/319445>.
یاراحمدی، محمدهادی و صالحی، عصمت، (۱۳۹۸). بررسی تأثیر مدیریت بحران بر صنعت گردشگری. *سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، مهندسی صنایع، اقتصاد و حسابداری*. <https://civilica.com/doc/933410>.

Abedinnejad, A., & Mirzaee, A. A. (2019). The role of hotels in the promotion and development of the tourism industry Case Study of Tehran 4- & 5-Star Hotels. *Geographical Journal of Tourism Space*, 8(30), 65-82. [In Persian]

Ariffin A. A. M., & Maghzi A. (2012). "A preliminary study on customer expectations of hotel hospitality: Influences of personal and hotel factors", *International Journal of Hospitality Management*, 31(1), 191-198.

Barbhuiya, M. R., & Chatterjee, D. (2020). Vulnerability and resilience of the tourism sector in India: Effects of natural disasters and internal conflict. *Tourism Management Perspectives*, 33, 100616.

Bazargan Harandi, A. (2016). *An Introduction to Qualitative and Mixed Research Methods: Common Approaches in Behavioral Sciences*. [In Persian]

Berry, C., Ryan-Collins, J., & Greenham, T. (2015). *Financial System Resilience Index: Building a Strong Financial System*. New Economics Foundation.

Boorman, J., Fajgenbaum, J., Ferhani, H., Bhaskaran, M., Arnold, D., & Kohli, H. A. (2013). The Centennial resilience index: Measuring countries' resilience to shock. *Global Journal of Emerging Market Economies*. 5(2), 57-98.

Breque, M., De Nul, L., & Petridis, A. (2021). *Industry 5.0: towards a sustainable, human-centric and resilient European industry*. Luxembourg, LU: European Commission, Directorate-General for Research and Innovation.

Briguglio, L., Cordina, G., Farrugia, N., & Vella, S. (2008). Economic vulnerability and resilience: concepts and measurements. *Oxf Dev Stud*. 37(3):1810-2611.

Briguglio, L. (2014). *A vulnerability and resilience framework for small states*. London: Commonwealth Secretariat.

Buheji, M. (2018). *Understanding the Power of Resilience Economy: An Inter-Disciplinary Perspective to Change the World Attitude to Socio-Economic Crisis*. AuthorHouse.

Cabazon, E., Hunter, L., Tumbarello, P., Washimi, K., & Wu, Y. (2019). Enhancing macroeconomic resilience to natural disasters and climate change in the small states of the Pacific. *Asian Pac Econ Lit*. 33(1):113-30.

Cartier, E. A., & Taylor, L. L. (2020). Living in a wildfire: The relationship between crisis management and community resilience in a tourism-based destination. *Tourism Management Perspectives*. 34, 100635, 1-12, <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2020.100635>.

Chavoshi, S. K., & Kabirian, M. H. (2020). A Model of Iran's Capital Market Resilience Using Structural Equation Modeling. *Quarterly Journal of Financial Engineering and Securities Management*. 11(43), 106-130. [In Persian]

Coles, T. (2021). Tourism, Brexit and the climate crisis: on intersecting crises and their effects. *Journal of Sustainable Tourism*. 29(9), 1529-1546.

- Ebrahimi, M., Zargham Borujeni, H., & Sokhandan, E. (2017). Tourism Destinations Crisis Management Process Performance Evaluation. *Journal of Strategic Management Studies*, 7(28), 103-123. [In Persian]
- Ertaş, M., Sel, Z. G., Kırlar-Can, B., & Tütüncü, Ö. (2021). Effects of crisis-on-crisis management practices: a case from Turkish tourism enterprises. *Journal of Sustainable Tourism* 29(9), 1490-1507.
- Faiz, A., Salehi, A., and Ghane, S. (2019). Designing a financial shock control model in the conditions of the outbreak of the corona virus in the hotel industry (case study: five-star hotels in the holy city of Mashhad). *Economics and urban management*. 9(23), 143-162. [In Persian]
- Fountain, J., & Cradock-Henry, N. A. (2020). Recovery, risk and resilience: Post-disaster tourism experiences in Kaikōura, New Zealand. *Tourism Management Perspectives*. 35, 100695, 1-11, <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2020.100695>.
- Ghiasvand, A., and Abdolshah, F. (2014). The concept and evaluation of Iran's economic resilience. *Economic Research Quarterly*, 15(59), 161-187. [In Persian]
- Ghorbani, A., Danaei, D., Zargar, D., & Hematiyan, D. (2019). Identification of organizational intelligence factors in organizations providing tourism services in South Khorasan Province. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 9(30), 137-156. [In Persian]
- Glaser, B. (2013). What is grounded theory. It's online at: <http://www.groundedtheory.com/what-is-gt.aspx>
- Hallegatte, S. (2014). Economic resilience: definition and measurement. World Bank Policy Research Working Paper (6852). https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2432352.
- Hassanvand, A., Hajinejad, A., & Yasouri, M. (2020). The Factors Affecting Economic Resilience of Rural Settlements after the Earthquake (Case Study: Silakhor Rural District, Dorood). *Journal of Geography and Environmental Hazards*, 8(4), 51-66. [In Persian]
- Hoque, A., Shikha, F. A., Hasanat, M. W., Arif, I., & Hamid, A. B. A. (2020). The effect of Coronavirus (COVID-19) in the tourism industry in China. *Asian Journal of Multidisciplinary Studies*, 3(1), 52-58.
- Jethwaney, J. (2020). Covid-19 Disaster: Interdependence of Crisis Communication and Socio-Economic Resilience. In *Disaster Management for 2030 Agenda of the SDG*. Palgrave Macmillan, Singapore, 333-358.
- Kash, T. J. & Darling, J. R. (1998). Crisis management: prevention, diagnosis and intervention. *Leadership & Organization Development Journal*.
- Khalilifard, R., Ahmadi, F., and Hosseini, S. F. (2019). sustainable financial management, cost control and internal revenue growth, the fourth international conference on financial management, trade, banking, economics and accounting, <https://civilica.com/doc/1126984>. [In Persian]
- Koirala, J., & Acharya, S. (2020). Impact of Novel Corona Virus (COVID-19 or 2019-nCoV) on Nepalese Economy. Available at SSRN 3560638.
- Konstantakis, K. N., Soklis, G., & Michaelides, P. G. (2017). Tourism expenditures and crisis transmission: A general equilibrium GVAR analysis with network theory. *Annals of Tourism Research*. 66, 74-94.
- Li, Y., & Singal, M. (2019). Capital structure in the hospitality industry: The role of the asset - light and fee -oriented strategy. *Tourism Management*, 70, 124 - 133.
- Malazizi, N., & Birsal, H. (2020). Post Corona World: Tourism Movements in the Context of Global Health Safety. *Electronic Turkish Studies*, 15(3).
- Manthiou, A. (2020). Applying the EEE customer mindset in luxury: reevaluating customer experience research and practice during and after corona. *Journal of Service Management*.

- Mohammadi, T., Shakeri, A., Taghavi, M., & Ahmadi, M. (2017). Explaining the concepts, dimensions and components of economic resilience. *Basij Strategic Studies*, 20(75), 89-120. [In Persian]
- Nazari Moghadam, E., Sayahian Dehkordi, M., and Farahani, B. (2013). A look at marketing styles in Iranian hotels. National conference on tourism, national capitals and future prospects, Isfahan, <https://civilica.com/doc/319445>. [In Persian]
- Netawate, R. S. (2020). Study of Corona Virus and its Impact on Tourism Sector of India. *Studies in Indian Place Names*, 40(73), 31-34.
- Patel, P. K., Sharma, J., Kharoliwal, S., & Khemariya, P. (2020). The Effects of Nobel Corona Virus (Covid-19) in the Tourism Industry in India. *Int. J. Eng. Res. Technol*, 9, 780-788.
- Pennington-Gray, L. (2018). Reflections to move forward: Where destination crisis management research needs to go. *Tourism Management Perspectives*. 25, 136–139.
- Prayag, G. (2018). Symbiotic relationship or not? Understanding resilience and crisis management in tourism. *Tourism Management Perspectives*. 25, 133-135. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2017.11.012>.
- Rahimpour, A. (1384). Tourism, security and development. *Marketing Monthly*. Number 17. Tehran. [In Persian]
- Ranasinghe, R., Damunupola, A., Wijesundara, S., Karunarathna, C., Nawarathna, D., Gamage, S., ... & Idroos, A. A. (2020). Tourism after corona: Impacts of OVID 19 pandemic and way forward for tourism, hotel and mice industry in Sri Lanka. *Hotel and Mice Industry in Sri Lanka* (April 22, 2020).
- Rose, A., & Krausmann, E. (2013). An economic framework for the development of a resilience index for business recovery. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 5, 73-83.
- Sadeghi, S., and Jodeiri Abbasi, M. (1394). Investigating the infrastructure of the tourism industry and the existing potentials on the development of the hotel industry in Tabriz. The second international research conference in engineering, science and technology. [In Persian]
- Safi, S., and Moghadam, M. (2013). The role of the hotel industry in the development of tourism by examining the statistics of tourists and the amount of stay in Hamadan hotels. The first national conference on geography, tourism, natural resources and sustainable development, Tehran, <https://civilica.com/doc/357281>. [In Persian]
- Schoon, I., & Bynner, J. (2003). Risk and Resilience in the life course: implications for interventions and social policies. *Journal of Youth Studies*. 6(1), 21–31
- Setiadi, R. (2019). Assessment of utilization of social media marketing for providing reliable information-based decision making for business service excellence in hotel sector. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 22(4), 398-407.
- Shahvazian, S., and Hashemi Qinani, F. (2019). The challenges of human resources management during the transition from the corona crisis and providing a solution in the hotel industry of Iran. *Tourism Management Quarterly*, Volume 15 (Special Letter on Covid-19). 217-252. [In Persian]
- Sheppard, V. A., & Williams, P. W. (2016). Factors that strengthen tourism resort resilience. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 28, 20-30.
- Sijanivandi, S., Mansouri, K., and Emami, E. (1400). The impact of the corona virus crisis on the tourism and hotel industry and providing solutions. National Conference on Business Management in Crisis. [In Persian]
- Sobhani, J., and Shadi, M. A. (2015). Studying the role of hotel marketing in the development of Iranian tourism. The second international conference of new ideas in management, economics and accounting. Singapore. [In Persian]

- Soufi, H. R., Esfahanipour, A., & Shirazi, M. A. (2022). A quantitative approach for analysis of macroeconomic resilience due to socio-economic shocks. *Socio-Economic Planning Sciences*. 79, 101101.
- Strauss, A. L. & Corbin, J. M. (2008). *Pesquisa qualitativa: Técnicas e procedimentos para o desenvolvimento de teoria fundamentada*. (2 ed.). Porto Alegre: Artmed.
- www.ehyacenter.com
- Yar Ahmadi, M. H., and Salehi, E. (2018). Investigating the impact of crisis management on the tourism industry. The third international conference on management, industrial engineering, economics and accounting, <https://civilica.com/doc/933410>. [In Persian]
- Zaman, G., & Vasile, V. (2014). Conceptual framework of economic resilience and vulnerability at national and regional levels. *Romanian Journal of Economics*. 2(48), 5-18.

